

Халықаралық гуманитарлық
техникалық университет

Мемлекет типологиясы
Мемлекет нысандары

Тексерген: Байтерекова К.Б

Орындаған: Қартбаева Ж.Қ

301-18 топ

**Мемлекет дегеніміз- өзіне
тән басқару аппараты
бар, қолында
мәжбүрлеуші билікті
шоғырландырған,
қоғамды
ұйымдастыратын және
басқаратын арнайы саяси
ұйым. Мемлекет өзінің
билігін жүзеге асыру үшін
арнайы мемлекеттік
органдар аппаратын
құрады.**

● **Формациялық типологиясы** — қоғамдық қатынастардың тарихи қалыптасқан нысаны болып табылады. Мемлекеттің формациялық типологиясын ұстанған өкілдердің (К.Маркс, Ф.Энгельс, В.Ленин) пікірінше қоғам дамуының шешуші факторы экономикалық базис яғни осы қоғамның өндіру тәсілі болып табылады. Тарихқа белгілі бес формация бар:

- **АЛҒАШҚЫ ҚАУЫМДЫҚ**
- **ҚҰЛ ИЕЛЕНУШІЛІК**
- **ФЕОДАЛДЫҚ**
- **БУРЖУАЗИЯЛЫҚ**
- **СОЦИАЛИСТІК**

● **Өркениеттік типология** – ХХ ғасырда дүниеге келген.

Оның негізін қалағандардың бірі ағылшын тарихшысы А.Тойнби болды. Бұл тәсіл көбінесе қоғамның мәдени сипатына (дінге, психологияға, моральге т.б) көңіл бөлді.

Өркениеттік типология адам қызметінің барлық нысандары арқылы өткенді тануға мүмкіншілік береді.

Өркениеттік типология тек таптар мен әлеуметтік топтардың қарсылығын айырып білуді ғана көздемей, ол сонымен бірге жалпы адамзаттық құндылықтар негізінде олардың өзара әрекеттесуі аясын да білуге жәрдемдеседі.

**Мемлекеттік
құрылым
нысаны**

*бұл мемлекеттің
аумақтық
құрылымы, оның
құрамдас
бөліктерінің және
осы бөліктердің
Әрбірінің
мемлекетпен
қарым-
қатынасының
сипаты*

**Мемлекет
нысаны**

**бұл қоғамның басқару,
мемлекеттік құрылым және
саяси режим нысандарынан
құралған құрылымдық
ұйымдастырылуы**

ТҮРЛЕРІ

Басқару нысаны

***Мемлекеттік
құрылым нысаны***

Саяси режим

М
О
Н
А
Р
Х
И
я

Басқару нысаны

Р
Е
С
П
У
Л
И
К
а

Оның жоғарғы, орталық және жергілікті органдарының құрылу жолдары, олардың қарым – қатынасының принциптері және оларды сайлаудың түрлері мен ерекшеліктері жатады.

Монархияда жоғарғы билік бір адамның қолында болады және бұл билік мұрагерлікпен беріледі. Мысалы, оған жататындар Англия, Бельгия, Норвегия, Швеция, Жапония және Дания елдері.

Егер мемлекетте жоғарғы және төменгі органдардың бәрі сайлаумен белгілі мерзімге құрылатын болса, осындай мемлекеттік басқару нысаны Республика деп аталады. Республикалық басқаруда мемлекет басшысы сайланады.

Мемлекет басқаруы бойынша

Монархия (гр. *μοναρχία* — біртұтас билік) — абсолюттік және конституциялық болып екіге бөлінеді. Абсолюттік монархия — мұраланған тақ иесінің (монархтың) ешқандай заңдармен шектелусіз, өз қалауынша дара билік жүргізуі.

Монархия

Шектелген
монархия

Шектелмеген
монархия

жоғарғы билік
монарх пен
басқа бір
органның
арасында
бөлінеді

монарх
мемлекеттік
биліктің жалғыз
органы болып
табылады

өкілдік (дуалистік)

парламентарлық

РЕСПУБЛИКА

**жоғары мемлекеттік
билік белгілі бір
мерзімге сайланатын
сайланбалы органға
тиесілі басқару
нысаны.**

РЕСПУБЛИКА

```
graph TD; A[РЕСПУБЛИКА] --> B[аристократиялық]; A --> C[демократиялық];
```

аристократиялық

демократиялық

ДЕМОКРАТЯЛЫ Қ

Парламенттік

бұл мемлекетте
саяси өмірдегі
шешуші рөл
парламент
сайлаған
үкіметке тиесілі
болады

Президенттік

бұл мемлекетте
сайланған ел
басшысы
үкіметтің де
басшысы болып
табылады

Аралас

бұл мемлекетте
үкіметті президент
пен парламент
бірлесе отырып
құрайды

Мемлекеттік құрылым нысаны

Жай немесе біртұтас мемлекет –

бұл өз ішінде бөлінбейтін тұтас мемлекет, оның өз ішінде дербес мемлекеттік құрылымдар болмайды, бұл мемлекетте жоғары органдардың біртұтас жүйесі, заңнаманың ортақ жүйесі, ортақ сот жүйесі, ортақ азаматтығы мен салықтардың бір каналды жүйесі болады

Күрделі мемлекет –

бұл белгілі бір дәрежедегі дербестікке ие жекелеген мемлекеттік құрылымдардан құралған мемлекет

Империялар → күштеу арқылы құрылатын күрделі мемлекеттер

Конфедерация → нақты бір тарихи кезең шегінде белгілі бір мақсаттарға жету үшін құрылған мемлекеттердің уақытша одағы

Федерация → бұл күрделі, одақтас мемлекет

Достастық → бұл ортақ белгілермен, біртектіліктің белгілі бір деңгейімен сипатталатын мемлекеттердің ұйымдастырушылық бірлестігі

Одақтастық → қоғамды мемлекеттік ұйымдастырудағы ауыспалы нысан

Саяси режим

бұл мемлекеттік билікті
жүзеге асыруға жәр-демдесетін
тәсілдер мен әдістер бұл мемлекеттік
билікті жүзеге асыруға жәрдемдесетін
тәсілдер мен әдістер

демократиялық

антидемократиялық

- тирания
- деспотизм
- фашизм
- тоталитарлық
- авторитарлық

***Назарларыңызға
рахмет!!!***

